

Açıklamalı Eğitim Yönetimi Terimleri Sözlüğü

Prof. Dr. Ali BALCI

Genişletilmiş

10. Baskı

Prof. Dr. Ali BALCI

AÇIKLAMALI EĞİTİM YÖNETİMİ TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

ISBN 978-605-364-074-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayınladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Ocak 2005, Ankara
Genişletilmiş 10. Baskı: Şubat 2025, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emec Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

İnsanlar, kavram ve terimlerle düşünür, fikir yürütür, iletişim kurarlar. Pek tabii ki düşünme, akıl yürütme, iletişim kurma gibi süreçlerin hayata geçirilmesi için de kavram ve terimlerde ortaklaşma sağlanmalıdır. Bu ortaklaşma, bir taraftan aynı olay ve oluşumlarda aynı kavram ve terimlerin kullanılması, öte yandan da bu kavram ve terimlere aynı- benzer anlamların yüklenmesiyle oluşur. Toplumda belli alt kültür ya da grupların, kendilerine özgü kavram ve terimler, diğer bir anlatımla bir terminoloji oluşturdukları görülür. Özellikle de meslek gruplarında bunu açıklıkla görmek mümkündür. Öyle ki bir meslekte kavram ve terimlere, gündelik kullanımları dışında farklı- değişik anlamlar yüklenmiştir. Böylece “jargon” adı verilen, bu meslek grubuna özgü adeta bir terminoloji- bir dil meydana gelmiştir. Dolayısıyla da bir meslekte mensupların sağlıklı diyalog ve iletişime girebilmeleri, mesleğin sorunlarına çözüm getirebilmeleri, iletişimde bulunabilmeleri, mesleğin bu alt dilini, kendine özgü terminolojisini bilmelerini, sonra da yaşantılarına geçirebilmeleriyle mümkündür.

Tıpkı diğer meslekler için söz konusu olduğu gibi Eğitim Yönetiminin de bir akademik çalışma alanı ve bir meslek olarak kendine özgü bir dili, terminolojisi vardır.

Özellikle de Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi (EYTEPE) Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencileri, genelde yönetim, özelde de eğitim yönetimi özgeçmişli bulunmayan öğretmenlik alan ya da branşlarından gelmektedir. Dolayısıyla bu öğrencilerin eğitim yönetimi konu ve sorunlarını çalışabilmeleri, onları tartışabilmeleri, çözüm getirebilmeleri için öncelikle alanın terminolojisine hakim olmaları beklenmektedir. İşte bu sözlük başta EYTEPE tezsiz yüksek lisans programı öğrencileri yanında Eğitim Yönetimi ve Teftişi yüksek lisans ve doktora programları öğrencilerinin bu ihtiyaçlarını karşılamak üzere hazırlanmıştır. Sözlüğün bir dereceye dek de Eğitim Ekonomisi ve Planlaması yüksek lisans ve doktora

programları öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılayabileceği söylenebilir. Sözlüğün ayrıca alanın akademisyen ve pratisyenlerine yararlı olabileceği beklenmektedir. Sözlükte alfabetik sıra içinde alanın kavram ve terimleri, İngilizce karşılıkları ile birlikte verilmiş, sonra da gerekli açıklamalar yapılmıştır. Sözlüğün sonunda Türkçe ve İngilizce dizinler verilmiştir.

Bir deneme niteliğindeki sözlüğün gelişmesi, meslektaş ve öğrencilerinin yapıcı eleştirileriyle mümkün olabilecektir. Öğrencilerim ve meslektaşlarımdan bunu benden esirgememelerini diliyorum, sözlüğün yararlı olmasını diliyorum.

Prof. Dr. Ali BALCI

2006 Ankara

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Türkçe-İngilizce Eğitim Yönetimi Terimleri Sözlüğü.....	1
Kaynaklar.....	520

A

Adalet (Justice): Eşit toplumsal koşullar ve imkanlar içinde tüm insanların özgürce ve çok yönlü gelişmesini, eşit hak ve sorumluluğun paylaştığı bir toplumda bireylerin yaratıcı olarak iş görebilmesini, herkese temel eşit hak ve ödevler tanınmış olmasını, bireyin eylemlerinin toplum tarafından güvence altına alınmasını öngören hukuk ve etik ilkesi (Demirtaş ve Güneş 2002).

Adalet yaklaşımı (Justice approach): Örgütte alınan kararların, yapılan uygulamaların, bunların sonucunda doğacak fayada ve maliyetin birey ve gruplar arasında eşit dağıtılması sorununu konu edinen iş ahlaki anlayışı.

Adams'ın eşitlik güdüleme kuramı (Adams's equality motivating theory): Çalışanların, örgüte verdikleri karşılığında örgütün onlara verdikleri arasında denge görmeleri halinde işlerini daha istekli yapacaklarını (güdüleneceklerini) öngören güdüleme kuramı.

Aday (Candidate): Bir iş ya da göreve talip olan, başvuran ya da başkalarınca gösterilen kimse.

Aday memur (Candidate on probation): Kamu hizmetine yeni girmiş yetiştirilmekte ve denenmekte olan devlet memuru.

Administration ile management: *Yönetim (Administration) işletmeciliğin (management) bir bileşeni, bir parçasıdır. Yönetim derneklerin, devlet hizmetlerinin ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların yönetimi için kullanılmaktadır. Yönetim genellikle yürütme işlevleri ve hükümet ve kamu hizmetindeki uzmanlık dikkate alındığında uygulanır. Ancak işletmecilik, yönetimden çok daha fazlasını kapsar; siyasi karar vericilerin karar vermesi için karmaşık politika belgelerini analiz etme ve hazırlama işini içerir. Evet, işletmecilik temelde planların, programların ve politikaların bilgisiyle ilgilenirken, yöneticilik bu planların, programların ve politikaların yürütülmesinden veya uygulanmasından esas olarak sorumludur. Yönetimciler, yönetim programı formüle ederken uygulayıcılarıdır. Yönetim de işletmecilik gibi planlama, organize etme, programlama, personel oluşturma, bütçeleme, koordinasyon, raporlama ve değerlendirme gibi unsurları içerir, ancak işletmecilikten daha küçük bir ölçekte. Organizasyon ve işletmeciliğin eşit şekilde birbiri yerine kullanıldığı veya müştereken ve ara*

sıra ayrılmaz bir şekilde kullanıldığı da görülmektedir. Organizasyon, bir işletmenin yapısını veya formlarını ve tüm parçaların hizmette kullanıma uygun bir şekilde düzenlenmesini ifade eder; hizmette en iyi avantaj için kullanılır. İşletmecilik aynı zamanda bir kuruluşun ayrılmaz bir parçasıdır. Burada, sürecin temel hedeflerinin daha eksiksiz ve verimli bir şekilde gerçekleştirilebileceği bir hizmet, faaliyet veya bir araç olarak nitelendirilir. Okul, organizasyon içinde bir organizasyondur. Etkili okul yönetimi için, yöneticinin, gerektiğinde eylem için rehber olarak okul yönetiminin teorileri, teknikleri ve ilkeleri konusunda bilgi sahibi olması gerekir.

Açık artırma (Auction, open bidding): Tek satıcıya karşılık birkaç ya da pek çok alıcının olması durumudur. Tek satıcı genelde mal sahibi adına hareket eden profesyonel bir aracıdır. Açık artırmada mal en yüksek fiyatı veren müşteriye satılır. Satıcı alıcılar arasında rekabeti körükleyerek fiyatı yükseltmeyi hedefler.

Açık bütçe politikası (Deficit financing): Hükümetlerin işsizliği ve ekonomik durgunluğu önlemek üzere bütçe açığını bir ekonomi politikası olarak benimsemeleridir. Açık veren ya da ekonomik ya da ekonomik politika gereği açık verilen bütçede kamu harcamaları ile normal devlet gelirleri (vergi, resim, harç vb.) arasındaki fark borçlanma

ile karşılanır (Büyük Ekonomi Ansiklopedisi).

Açık ciro (Blank endorsement): Genellikle emre yazılı senetlerde saklı hakların üçüncü bir şahsa devredilmesine "ciro" denir. Hamilinin adının belirtilmediği ciroya ise beyaz ciro ya da açık ciro denir. Açık ciro senedin hamiline yazılı senet gibi tedavül edilmesine imkan verir; ciro edilenin adı boş bırakılmak suretiyle yapılır. Açık ciroda hamil; açık ciroyu kendi adına ya da bir başkası adına doldurarak tam ciro haline getirebilir, açık cironun altına yalnız imzasını koyarak yeni bir açık ciro yapabilir, açık cironun altını imzalayarak senedi tam ciro ile devredebilir, üzerine hiçbir şey yazmadan senedi hamile imiş gibi devredebilir (Büyük Ekonomi Ansiklopedisi (BEA)).

Açık çek (Blank check): Üzerinde ödenecek miktar dışında konulması gerekli tüm unsurların (çek kelimesi, tediye emri, muhatabın adı, tanzim tarihi, keşidecinin imzası) yer aldığı çeklere denir.

Açık düşünceli: (Open-minded, liberal-minded): Önyargılardan uzak düşünebilen, başkalarının da doğru düşünebileceğini kabul eden, bağnaz olmayan.

Açık eksiltme (Dutch auction, tender): Normal açık eksiltme, monopson koşulları altında yapılır.